

Príručka sociálnych inovácií a projektov dobrej praxe v oblasti sociálnych inovácií

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dobrovoľní členovia platformy sociálnych inovácií podieľajúci sa na nastavení sociálnych inovácií v SR:

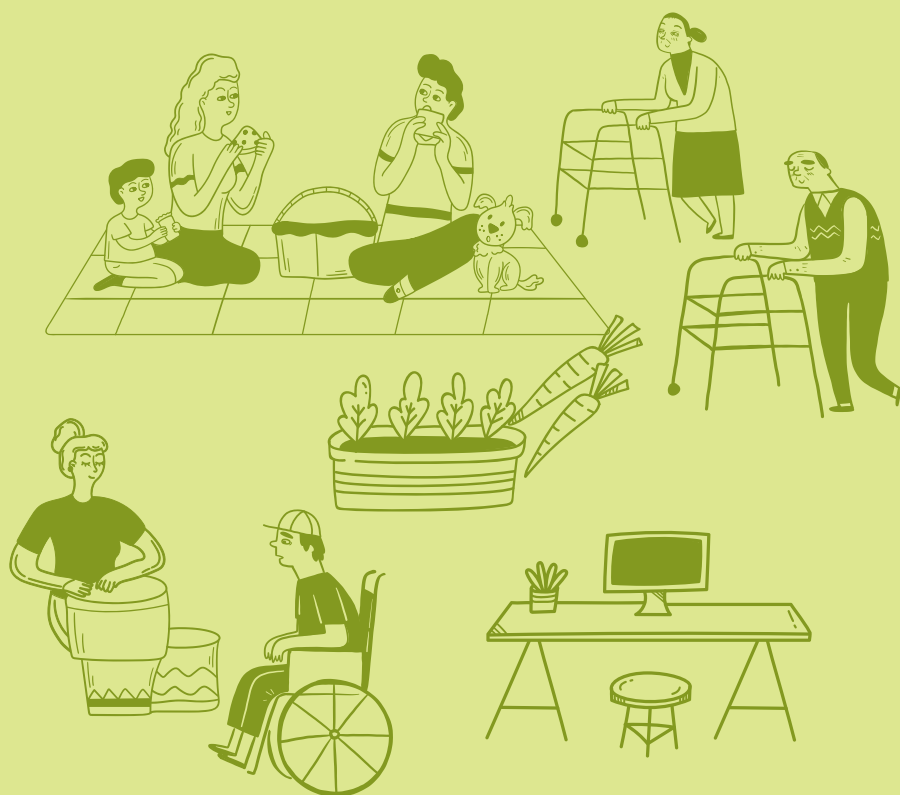

Tvorcovia
LOKÁLNA ZMENA Výsledky dobrej praxe
SYSTÉMOVÁ ZMENA Rozvoj
 Funkčný systém financovania
RÁMCOVÁ ZMENA Ovplyvňujúci
SPOLOČENSKÝ DOPAD Zavádzajúci
SOCIÁLNY Funkčné komunity
 Politický Spúšťajúci
INOVATÍVNY Lepšie podmienky na život
VYROVNANEJŠIE PODMIENKY Škálovateľnosť
Sociálne podnikanie
 Sociálna ekonomika **SPOLOČENSKÁ ZMENA** Ekonomický

OBSAH

Úvod	4
1 Vymedzenie základných pojmov	7
2 Aktéri sociálnej ekonomiky	13
3 Významný nástroj dosahovania spoločensky prospešných cieľov	16
4 Zvelaďovanie a rozširovanie riešení	19
5 Financovanie	22
6 Príklady úspešných projektov sociálnych inovácií na Slovensku	26
7 Príklady úspešných projektov sociálnych inovácií vo vybraných krajinách	40
Ako dosiahnuť realizáciu udržateľných projektov sociálnych inovácií v regiónoch Slovenska?	46

Úvod

Ako sa to celé začalo?

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky prišlo s nápadom spojiť odborníkov, ktorí sa dlhodobo venujú téme sociálnych inovácií na Slovensku. Prostredníctvom platformy pre sociálne inovácie sa pravidelne spájajú zástupcovia akademickej obce, nadácií, firiem a ďalší odborníci verejného, súkromného a mimovládneho sektora k téme sociálnych, resp. spoločenských inovácií v regiónoch. Vzhľadom na celosvetový vývoj pandémie COVID-19 sa osobné stretnutia presunuli do online prostredia. Tie však boli rovnako príjemné a efektívne. Veríme, že v roku 2021 sa situácia zlepší a osobné stretnutia budú opäť tým najefektívnejším spôsobom komunikácie a vzájomnej spolupráce.

Prečo sú sociálne inovácie dôležitou súčasťou regionálneho rozvoja?

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy pre regionálny rozvoj vrátane koordinácie prípravy politík regionálneho rozvoja. Sociálne inovácie tvoria neoddeliteľnú časť regionálneho rozvoja a sú súčasťou prípravy integrovaných územných stratégií na Slovensku, najmenej rozvinutých okresov, Plánu obnovy a odolnosti SR ako aj Partnerskej dohody SR a Operačného programu Slovensko.

Prečo je dôležité spojiť všetky skúsenosti a vedomosti?

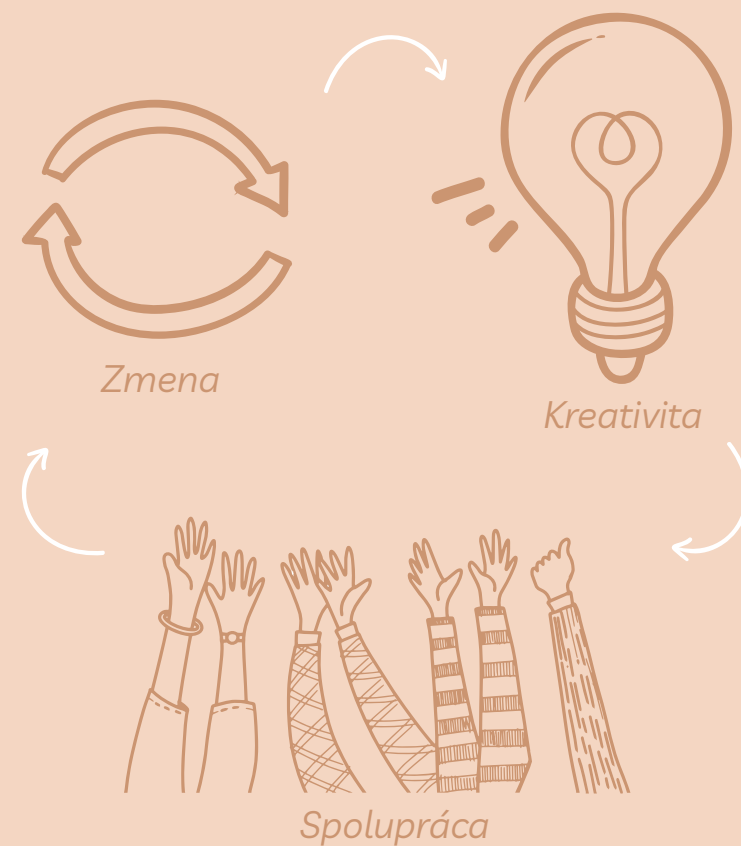
Predovšetkým preto, aby sme boli schopní vzájomnou spolupracou zúročiť zozbierané vedomosti a skúsenosti získané rokmi praxe v oblasti sociálnych inovácií a premietnuť ich do spoločenskej a pozitívnej zmeny.

Prečo práve príručka sociálnych inovácií?

Príručka definuje základné oblasti sociálnych inovácií, základné termíny a definície vrátane príkladov dobrej praxe realizovaných v oblastiach sociálnych inovácií na Slovensku, ako aj v zahraničí. Téma sociálnych,

resp. spoločenských inovácií by mala regionálny rozvoj obohatiť o tie najefektívnejšie a najinovatívnejšie riešenia spoločenských tém v regiónoch. Uvedená téma ukazuje možnosti inovatívnych projektov, ktoré môžu byť súčasťou stratégií a ich realizácie v jednotlivých regiónoch a zároveň zobrazuje efektívnejšie možnosti financovania projektov, ktoré môžu zmeniť kvalitu života v spoločnosti.

1 Vymedzenie základných pojmov

Sociálne inovácie = celospoločenské inovácie

Sociálne inovácie sú inovácie spoločenské a predstavujú nové, v porovnaní s dostupnými alternatívami účinnejšie, efektívnejšie, udržateľnejšie a spravodlivejšie riešenia spoločenských problémov a napĺňanie spoločenských potrieb. Môžu zahŕňať vytváranie nových produktov, služieb, zavádzanie technológií, ale i vytváranie nových spoločenských procesov, organizačných štruktúr, zmenu nastavených pravidiel či vytvorenie nových rolí v spoločenskom systéme. Ich cieľom je kvalitatívna zmena života spoločnosti.

Sociálny

Slovo „sociálny“ vyvoláva dojem, že hovoríme o pomoci slabším či vylúčeným, o sociálnej pomoci. Slovo „sociálny“ v tejto príručke používame v širšom slova zmysle a znamená aj „spoločenský“, teda týkajúci sa spoločnosti alebo aktivít prospešných pre spoločnosť.

Hlavné oblasti sociálnych inovácií:

- zdravie populácie,
- vzdelávanie a ľudský rozvoj,
- sociálna mobilita a inklúzia,
- služby v nezamestnanosti,
- podpora podnikania,
- životné prostredie a rozvoj regiónov,
- kultúra, kreativita, rozvoj komunít,
- efektívna verejná správa,
- rozvoj technológií,
- kvalita života a finančná gramotnosť.

Druhy zmien

Sociálne inovácie prinášajú zmeny do usporiadania spoločnosti a smerujú k pozitívnej spoločenskej zmene, pričom rozlišujeme 4 druhy zmien:

Lokálna zmena

Vytvára pozitívny spoločenský dopad na miestnu komunitu alebo cieľovú skupinu (škola, podnik, miestne kluby, vylúčené skupiny v obci) poskytovaním priamych služieb alebo produktov. Na základe poznania potrieb prijímateľov priamo riešia najviditeľnejšie dopady spoločenských problémov (napr. vybudovanie detského ihriska v obci, projekt kariérneho poradenstva pre matky na materskej dovolenke, miestne ekologické nakladanie s odpadmi a pod.).

Sieťová zmena

Ide o poskytovanie priamych služieb a produktov, no v tomto prípade je pozitívny dopad znásobený tým, že služby a produkty využíva viacero komunít a cieľových skupín vo viacerých lokalitách. Tie môžu, ale nemusia byť navzájom prepojené (napr. sieť detských ihrísk v regiónoch (alebo vo viacerých lokalitách), kariérne poradenské centrá matkám na materskej dovolenke v každom okresnom meste a pod.).

Systémová zmena

Systémová zmena sa zameriava na odstránenie skutočných príčin spoločenských problémov, ktoré sú zakorenené v systéme. Vytvára pozitívny dopad tak, že mení nastavenie systému, jeho podmienky, vzťahy medzi aktérmi, pravidlá, role aktérov, prípadne prináša nové zdroje do systému tak, aby dosahovala lepšie výsledky (napr. prostredníctvom nových zdrojov obciam, zabezpečí možnosť systémovo budovať detské ihriská, systémové vytváranie väčšieho počtu flexibilných pracovných miest vhodných pre matky na materskej dovolenke atď.).

Rámcová zmena

Je spoločenskou zmenou v nastavení myslenia spoločnosti a prijatie nového prístupu ako normy. Pri rámcovej zmene sa snažíme zmeniť vnímanie spoločnosti o nejakom probléme – napríklad detské ihriská budú prioritou pre spoločnosť, alebo spoločnosť začne vnímať matky na materskej dovolenke i ako ženy, ktoré môžu efektívne pracovať, taktiež sa veľmi často uvádza koncept akceptovania volebného práva žien. Zároveň tvorba konceptu zapájania seniorov do aktívneho života (napr. dobrovoľná výpomoc pri údržbe parkov, detských ihrísk) alebo stretávacích zón pre seniorov (napr. ako v zahraničí populárny koncept ihrísk pre seniorov v rámci detských ihrísk napr. pevné miesta na stolový tenis, petang, šach).

Ekosystém sociálnych inovácií

Ekosystém je komplexné prostredie, v ktorom vyrastajú, rozvíjajú sa a pôsobia sociálni inovátori či iní tvorcovia zmien. Systém podpory sociálnych inovácií je súčasťou ekosystému. Takýto systém zahŕňa rôznorodé formy podpory, či už finančnú, vzdelávaciu, expertnú alebo podporu v podobe platforiem, sietí a príležitostí pre spoluprácu, spoločnú tvorbu a zdieľaný kolektívny dopad.

Tvorcovia zmien

Tvorcovia zmien (“Change makers”)

Je to osoba, ktorá vie identifikovať spoločenský problém alebo potrebu, vidí ju ako príležitosť nájsť riešenie, zaujme proaktívny prístup a podnikne kroky na jeho realizáciu.

Sociálni inovátori (“Social inovators”) = spoločenský inovátori

Sú to ľudia, ktorí vidia spoločenský problém, dokážu priniesť systémové riešenie a podniknúť kroky na jeho realizáciu. Viacerí sociálni inovátori

môžu pochádzať práve z prostredia sociálnej ekonomiky, v rámci ktorej sledujú primárne spoločensky prospešné ciele svojou hospodárskou alebo nehospodárskou činnosťou. V niektorých prípadoch môže ísť aj o komerčný úspech daného riešenia, ktoré sa zároveň môže stať sociálnou inováciou – napríklad autonómne auto. Nie všetci úspešní sociálni inovátori však pochádzajú z prostredia sociálnej ekonomiky. Hlavným cieľom sociálnych podnikateľov je nielen vytvárať zisk, ale aj pozitívny spoločenský dopad.

Podľa Jacquesa Defournyho, prezidenta európskej výskumnej siete o sociálnej ekonomike EMES, je sociálne podnikanie činnosť s primárne sociálnymi cieľmi, kde sú hospodárske prebytky prednostne znovu investované do podnikania na rovnaký účel alebo do rozvoja miestnej komunity, na rozdiel od potreby maximalizovať zisk pre zainteresované skupiny či vlastníkov. Európska komisia definuje sociálne podnikanie ako činnosť, ktorá má sociálny, environmentálny cieľ alebo cieľ všeobecného záujmu. Môže ísť o poskytovanie služieb, vzdelávanie, prácu so sociálne znevýhodnenými alebo zdravotne postihnutými osobami, využívanie ziskov na ciele so sociálnym zameraním alebo organizáciu skupín vzájomnej pomoci na činnosť všeobecného záujmu.

Zainteresované strany (“Stakeholders”)

Ide o podporovateľov aj oponentov, klientov, poradcov, zamestnancov, spolupracovníkov, ľudí z verejnej správy či akademického sektora a ďalších.

- **Samospráva (“Municipal self – governance”)** – Územná samospráva je organizačná forma verejnej správy, ktorá je založená na územnom základe. Základnou organizačnou zložkou územnej samosprávy je obec (mesto). Vyššia zložka územnej samosprávy je VÚC alebo samosprávny kraj.
- **Občianske združenia (“Non government organizations”)** – najviac sociálnych inovácií momentálne na Slovensku vzniká v tzv. treťom sektore.
- **Filantropické inštitúcie**, resp. firemní a individuálni tvorcovia a podporovatelia (**“Philanthropy institutions”**) – podpora formou grantov a darov či sprostredkovanie pro-bono expertnej podpory.

- **Profesionáli v oblasti investovania (“Venture capital investors”)** – profesionáli v oblasti investovania sa orientujú na veľké príležitosti a sociálne inovácie s overeným biznis modelom či dostatočne veľkou zákazníckou bázou a potenciálom ďalšieho rastu – čiže „škálovanie”. Investície sa pohybujú v miliónoch eur. Za svoju investíciu požadujú podporu v investovaní, ako aj sprevádzanie v oblasti investovania prioritne nie s cieľom väčšinového balíka akcií a rozhodujúcich právomoci.
- **Individuálni investori a darcovia (“Angel investors and donors”)** – individuálni investori, často ide o úspešných podnikateľov alebo podnikateľky so zameraním na vyhľadávanie inovatívnych sociálnych inovácií s potenciálom rastu. Tieto investície sa pohybujú od desiatok po stovky tisíc eur. Za svoju investíciu očakávajú minimálnu návratnosť – musí sa vrátiť aspoň investovaný kapitál, ideálne aj niečo navyše. Dôležitý je zámer investora, ktorý vníma spoločenské problémy a má záujem ich meniť k lepšiemu. Veľmi často investori neposkytujú len financie, ale aj konzultácie, aby bola investícia ešte efektívnejšia. Je to obrovská pridaná hodnota pre firmu či organizáciu.
- **Iné (“others”)** napr. médiá.

Predstavuje *merateľné zlepšenie spoločenského problému a udáva, aký účinok na spoločnosť má sociálna inovácia*. Orientácia na reálny spoločenský dopad je základným princípom práce sociálnych inovátorov, ktorí hľadajú cesty, ako s minimom zdrojov dosiahnuť maximálne spoločensky prospešný dopad pre čo najväčší počet ľudí. Využívajú na to všetky dostupné a úplne nové prístupy, vrátane tých zo sveta podnikania. Existujú rozmanité spôsoby, ako dopad sledovať a merať, pričom sa líšia mierou komplexnosti.

Aktéri sociálnej ekonomiky

Prostredie, z ktorého pochádzajú sociálni inovátori

Viacerí sociálni inovátori môžu pochádzať práve z prostredia sociálnej ekonomiky, v rámci ktorej sledujú primárne spoločensky prospešné ciele, a to svojou hospodárskou alebo nehospodárskou činnosťou. Sociálni inovátori však nemusia nevyhnutne pochádzať z tohto prostredia, často môže ísť o aktérov, ktorých aktivity síce majú spoločenský dopad, no nie je ich primárnym cieľom. Ten môže byť v tomto prípade práve komerčný úspech daného riešenia, ktoré sa zároveň stane ("happens to be") sociálnou inováciou – príklad autonómneho auta. Nie všetci úspešní sociálni inovátori tak pochádzajú z prostredia sociálnej ekonomiky.

Sociálna ekonomika v slovenskej legislatíve

Zákon definuje sociálnu ekonomiku ako súhrn produktívnych, distribučných alebo spotrebiteľských aktivít vykonávaných prostredníctvom hospodárskej alebo nehospodárskej činnosti nezávisle od štátnych orgánov, ktorých hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR charakterizuje sociálnu ekonomiku nasledovne: „Sociálnu ekonomiku možno charakterizovať a považovať za súčasť ekonomiky, ktorá je riadená solidaritou, pričom jej primárnou úlohou je napĺňanie sociálnych cieľov, kde v mnohých prípadoch sleduje spoločenské ciele.“ Sociálna ekonomika zohráva dôležitú úlohu v riešení chudoby, zapájajú znevýhodnených skupín a ochrane životného prostredia. Bežná ekonomika v týchto otázkach často zlyhá. Trhy, ponechané len samé na seba, totiž nie sú vždy schopné zabezpečiť potreby pre všetkých a ich pozornosť je upriamená najmä na finančné ukazovatele. Sociálne a environmentálne vplyvy zostávajú mimo ekonomických rovníc. Sociálna ekonomika je tak reakciou na tieto nedostatky hlavného prúdu hospodárstva.

Organizácie a modely sociálnej ekonomiky pomáhajú vytvoriť zodpovednejšie, rovnocennejšie a spravodlivejšie hospodárstvo. To po-

zostáva z organizácií, ktoré majú silnú spoločenskú misiu a veľkú časť svojich ziskov reinvestujú do naplňovania svojich spoločenských alebo environmentálnych cieľov. Patria sem všetky typy organizácií neziskového sektora, ale aj obchodné spoločnosti, družstvá alebo podnikatelia, tzv. sociálni podnikatelia.

Aktéri sociálnej ekonomiky

Aktérom sociálnej ekonomiky je aj subjekt, ktorý vykonáva aktivitu sociálnej ekonomiky – teda primárne v tejto konkrétnej aktivite sleduje dosiahnutie spoločensky prospešného cieľa, no ako subjekt neuvažuje prísne v intenciách socializácie vytvoreného zisku.

Subjekty sociálnej ekonomiky sú vymedzené zákonom 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Sú to napríklad občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie, účelové zariadenie cirkvi, obchodné spoločnosti, družstvá alebo fyzické osoby – podnikatelia, ktorí sú zamestnávateľom. Takýto subjekt:

- nie je väčšinou riadený či financovaný štátnym orgánom,
- vykonáva hospodársku alebo nehospodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky,
- ak podniká alebo vykonáva inú zárobkovú činnosť podľa osobitných predpisov, nevykonáva ich výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo zisk z nich používa spôsobom podľa tohto zákona.

Napríklad aj bežná komerčná firma môže mať aktivitu sociálnej ekonomiky, no nie je pritom subjektom sociálnej ekonomiky. V našom chápaní však spĺňa postavenie aktéra sociálnej ekonomiky.

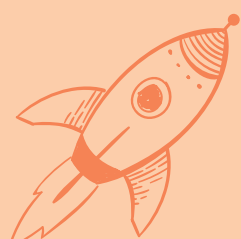
3 Významný nástroj dosahovania spoločensky prospešných cieľov

Kreativita

Vášeň

Riadenie

Vedenie

Motivácia

Sociálne podnikanie

Práve sociálne podnikanie je jedným z významných nástrojov dosahovania spoločensky prospešných cieľov, ktoré môžu mať, alebo často majú rozmer sociálnej inovácie. V tomto prípade však ide primárne o dosahovanie sociálnej inovácie prostredníctvom trhu, na rozdiel od sociálnych inovácií v kontexte prísne neziskových riešení.

Sociálne podnikanie je tzv. hybridným modelom podnikania, pretože spája princípy klasického podnikania zameraného na vytváranie zisku a princíp spoločenskej prospešnosti, ktorá je zväčša spájaná s neziskovými aktivitami. V západných krajinách Európy má dlhoročnú históriu. Sektor sociálnej ekonomiky, v ktorom sa sociálne podnikanie realizuje, vytvára v niektorých národných ekonomikách až 10 % HDP a 10 % všetkých pracovných miest. Sociálni podnikatelia vytvorený zisk reinvestujú späť do svojich aktivít s cieľom vytvárať spoločenský prospech a prispieť k pozitívnej spoločenskej zmene. Hovoríme, že zisk socializujú.

1. Podnikavosť (“Entrepreneurship”)

je cennou zručnosťou, ktorá prispieva k osobnému aj profesionálnemu rozvoju ľudí. Ide o schopnosť neustále prinášať a realizovať riešenia na problémy okolo nás. Podnikaví ľudia radi odpovedajú na otázku “Ako niečo urobiť” a nechýba im odvaha a vynaliezavosť pre hľadanie spôsobov realizácie. V spoločenskom kontexte je to schopnosť vidieť problémy komunity, časti spoločnosti alebo spoločnosti ako celku a podniknúť kroky na ich zlepšenie.

2. Sociálne podnikanie (“Social business”)

je podnikanie s cieľom dosiahnuť pozitívny spoločenský dopad. Základnou koncepciou sociálneho podnikania sú ekonomické činnosti s prioritným cieľom zameraným na spoločenskú hodnotu a hospo-

dársku udržateľnosť. Sociálne podnikanie predstavuje nový integračný koncept pokrývajúci viacrozmerné významy. Môže to byť napríklad zamestnávanie ľudí bez domova a pod. Podstata udržateľnosti je v tom, že zisk sa primárne používa na ďalší rozvoj.

Sociálni podnikatelia

A. Podnik so sociálnym dosahom

Podnikom so sociálnym dosahom je občianske združenie, nadácia, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorí vykonávajú sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť. Ich hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu a spĺňajú najmenej dve z týchto podmienok:

- k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovarmi alebo službami, ktoré vyrábajú, dodávajú, poskytujú alebo distribuujú, alebo k nemu prispievajú spôsobom ich výroby alebo poskytovania, a ak
- zo svojej činnosti dosiahnu zisk, použijú viac ako 50% zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa písmena b),
- časť zisku rozdeľujú podľa Obchodného zákonníka, rozdeľujú podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ podľa písmena b),
- do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapájajú zainteresované osoby. (Zdroj: Zákon 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

B. Registrovaný sociálny podnik

RSP je štatút – je to najvyššia úroveň sociálneho podniku v zmysle slovenskej legislatívy. Z hľadiska činnosti registrovaným sociálnym podnikom môže byť:

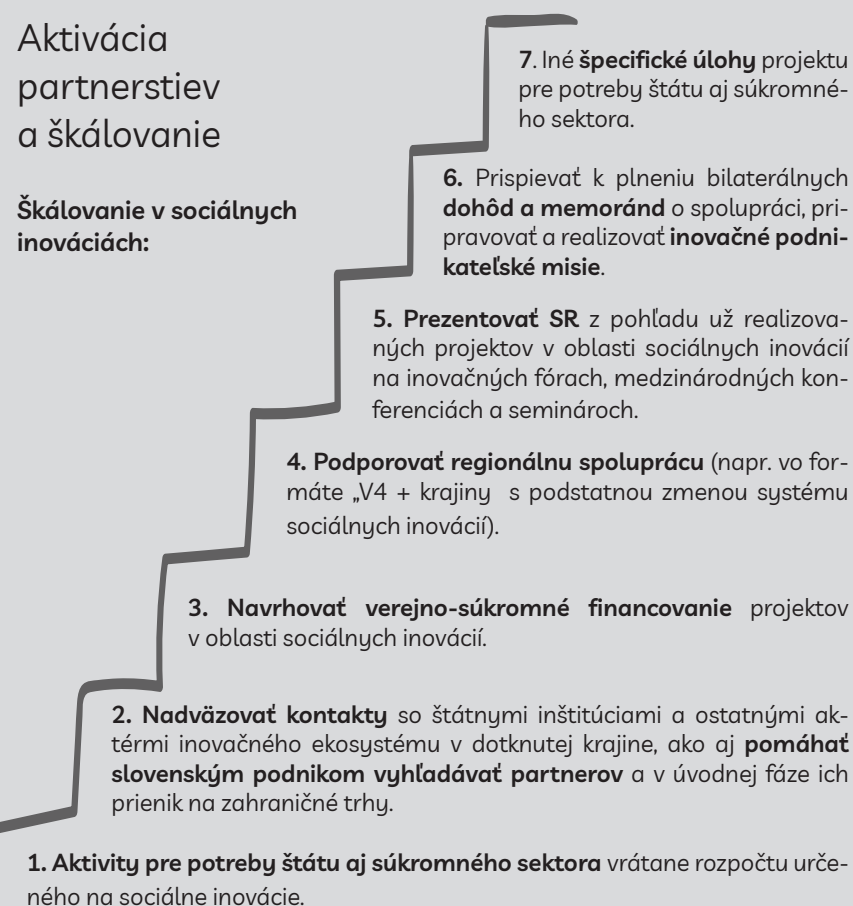
- integračný podnik,
- sociálny podnik bývania,
- iný registrovaný sociálny podnik.

4

Zvelaďovanie a rozširovanie riešení

Aktivácia partnerstiev a škálovanie

Škálovanie v sociálnych inováciách:

Zvelaďovanie a rozvoj funkčných komunít

Zvelaďovanie a rozvoj funkčných komunít, ako aj snaha o vytváranie lepších vzťahov a systému zabezpečí rozvoj a podporu oblastí, v ktorých žijeme a kde vytvárame lepšie prostredie pre život nás a našich blízkych. Jedinečný rukopis každého jedného z nás môže zabezpečiť možnosť návratu kreatívneho myslenia do spoločnosti, čo môže celkovo napomôcť k pozitívnej zmene a realizácii zmien prostredníctvom každého jedného z nás.

Funkčná komunita

je spoločenstvo schopné otvorene komunikovať a spolupracovať na dosiahnutí spoločných rozvojových cieľov v lokalite, v ktorej žije a zvelaďuje jej zdroje. Svojimi udržateľnými aktivitami zabezpečuje sociálnu reprodukciu hodnôt a identity spoločenstva. Chráni, rozvíja a udržateľne využíva spoločné lokálne zdroje. Je geograficky definovaná komunitou určenou lokalitou, ktorá je miestom pre sebarealizáciu jednotlivca v bezpečnom priestore spoločenstva. Definuje sa sama na základe spoločných zdieľaných hodnôt, definuje svoje postavenie v kontexte spoločnosti a ekosystému, ako aj svoje poslanie, rozvojové zámery a ciele.

Škálovanie

Škálovanie riešenia

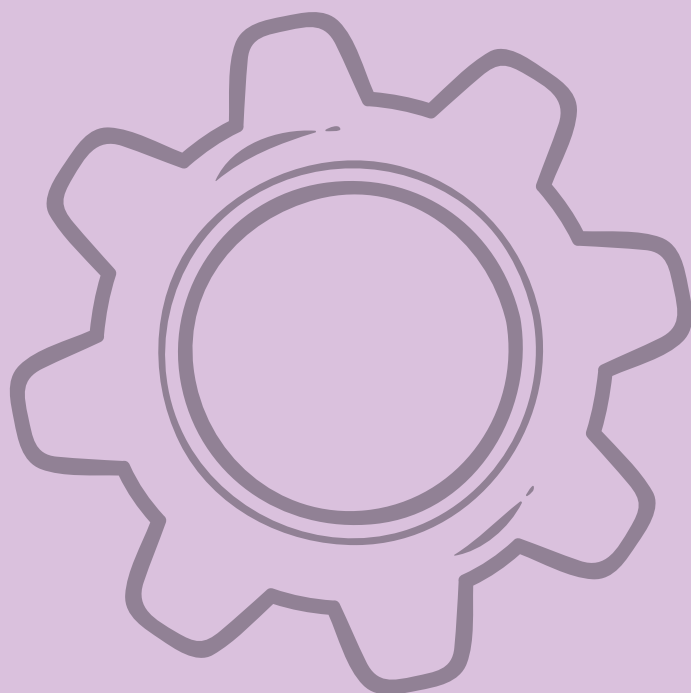
Škálovanie predstavuje rozšírenie riešenia spoločenského problému na väčšie množstvo príjemcov pri zachovaní pôvodného zámeru a kvality.

Advokačná činnosť

Označujeme tak činnosť jednotlivca alebo skupiny, ktorá sa snaží ovplyvňovať rozhodnutia v rámci politických, ekonomických a sociálnych systémov a inštitúcií. Advokačné aktivity môžu zahŕňať rôznorodé činnosti, ktoré osoba alebo organizácia vykonávajú, vrátane mediálnych kampaní, publikovania, verejných vystúpení alebo realizácie či medializácie výskumu. Lobovanie je jednou z foriem advokačnej práce, ktorá spočíva v priamom prístupe k zákonodarcam a v snahe ovplyvniť ich rozhodovanie v otázke, ktorá má pre danú skupinu veľký význam.

5

Financovanie

Spôsoby financovania sociálnych inovácií

Viaczdrojové financovanie

Financovanie sociálnych inovácií pochádza z grantov a darov nadácií a firemných darcov, kolektívnej podpory, pôžičiek, vlastnej hospodárskej činnosti, ide teda väčšinou o filantropický kapitál. Následne sú to verejné zdroje vo forme asignácie dane či EÚ grantov. Ďalšie formy financovania sú na Slovensku momentálne využívané v minimálnej miere.

- **Zainteresované strany (“Stakeholders”)**, definované v časti 1. Vymedzenie základných pojmov/Tvorcovia zmien
- **Kolektívna podpora (“Crowdfunding/investing”)**
Ide o komunitnú podporu alebo kolektívne financovanie. V poslednom desaťročí je to azda najpopulárnejšia alternatíva financovania nových inovatívnych nápadov. Autori získavajú peniaze na realizáciu svojich nápadov od tzv. prispievateľov cez online prostredie. Protihodnotou príspevku môže byť jednoduché poďakovanie, tričko, vstupenka na koncert alebo konkrétny výrobok, ktorý bude vďaka kampani uvedený na trh. Závisí to od konkrétneho modelu kolektívnej podpory.
- **Investovanie s dopadom (“Impact investing”)**
poskytuje kapitál na riešenie sociálnych, spoločenských a environmentálnych problémov. Je to investovanie do spoločností, organizácií a fondov s úmyslom vytvoriť merateľný pozitívny sociálny alebo environmentálny dopad a zabezpečiť zároveň návratnosť investície. Investície a ich návratnosť sú vnímané cez spoločenský dopad a cez ocenenie konkrétnych spoločenských zmien, ktoré podporia.
- **Kapitálová filantropia (“Venture philanthropy”)**
v sebe spája koncepciu a metódy činnosti podnikov s cieľmi filantropie. Jej cieľom je s finančnými zdrojmi a nemajetkovou podporou dopomôcť k vybudovaniu silnej sociálnej organizácie. Kapitálová filantropia je založená na troch pilieroch – financovanie na mieru, podpora s vyššou pridanou hodnotou a meranie a riadenie spoločenského dopadu.

Predpoklad realizácie riešení v oblasti sociálnych inovácií

Dôležitým predpokladom realizácie inteligentných riešení aj v oblasti sociálnych inovácií a s nimi súvisiacich projektov je zaistenie ich finančnej vykonateľnosti a voľba optimálnej finančnej štruktúry. Inovácie (vrátane sociálnych inovácií) sa môžu financovať prostredníctvom troch finančných zdrojov a ich kombinácie:

- národné verejné investície - štátny rozpočet, rozpočet VÚC a rozpočty miest a obcí (buď prostredníctvom daní, pôžičiek a podporných programov), súkromné investície (podnikové investície, financovanie projektov vrátane PPP),
- medzinárodné financovanie infraštruktúry (prostredníctvom: EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy, Multilaterálne rozvojové banky – MDB, Agentúry pre vývozné úvery – ECA, ako aj bilaterálne pôžičky alebo podpory od EU inštitúcií).

Tieto formy financovania sú nevyhnutnými aktérmi pri financovaní veľkých projektov infraštruktúry z dôvodu ich schopnosti zmierniť rizikách významnej úverovej kapacity, ako aj skúseností a odborných znalostí v oblasti rozvoja infraštruktúry v SR.

Ďalšie nástroje financovania môžu mať podobu pôžičiek (vrátane pôžičiek s úrokovými zľavami), záruk, kapitálových alebo kvázi kapitálových investícií, kapitálových/dlhových investícií alebo účasťami sprostredkovanými Európskou úniou prostredníctvom nástrojov k zdieľaniu rizík, prípadne v kombinácii s grantmi a projektovými dlhopismi.

Odporúčané formy financovania nových projektov sociálnych inovácií

Inovačné poukazy (Innovation vouchers)

Inovačné poukazy sú nenávratnými finančnými príspevkami z prostriedkov štátneho rozpočtu, ktoré sú určené na podporu rozvoja inovačných aktivít podnikov. Cieľom je podporiť podnikateľské subjekty, ktoré majú potenciál zvyšovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom

inovácií vlastných produktov, služieb a procesov. Pomoc sa poskytuje vo forme poukazu na úhradu služieb riešiteľovi projektu – oprávnenej organizácii zapísanej v „Zozname oprávnených organizácií na riešenie inovačných projektov“.

Dlhopisy so sociálnym dopadom (“Social impact bonds”)

Dlhopisy so sociálnym dopadom sú typom dlhopisov, ale nie najbežnejším. Aj keď fungujú počas pevne stanoveného časového obdobia, neponúkajú pevnú mieru návratnosti. Splácanie investorom je podmienené dosiahnutím konkrétnych sociálnych výsledkov. Z hľadiska investičného rizika sa preto dlhopisy so sociálnym dopadom podobajú dlhopisom so štruktúrovaným produktom alebo akciovým investíciám.

Inovačný fond (“Innovation fund”)

Inovačný fond je neinvestičný fond, ktorý poskytuje podporu nositeľom projektov vo forme návratnej finančnej výpomoci za zvýhodnených úrokových podmienok. Podporuje riešenie projektov aplikovaného výskumu, vývoja a inovácií, využitie a ochranu patentov, priemyselných a úžitkových vzorov, ktorých výsledkom majú byť inovatívne výrobky, technológie a služby s vyššou pridanou hodnotou s reálnou nádejou uplatnenia na domácom a európskom, resp. svetovom trhu. Osobitnú pozornosť fond venuje podpore rozvojových a koncepčných štúdií, ktoré určujú hlavné oblasti využitia výsledkov vedeckých, výskumných a vývojových riešení. Pre zabezpečenie návratnosti poskytnutých finančných prostriedkov požaduje inovačný fond pri uzatváraní zmlúv aj zriadenie záložného práva na majetok žiadateľa finančnej výpomoci.

Prostriedky zo zdrojov EŠIF (“EU funds”)

Jedným z hlavných zdrojov financovania rozvoja sociálnych inovácií na Slovensku sú bezpochyby Európske štrukturálne a investičné fondy (ďalej len „EŠIF“). Ich hlavným cieľom je investovať do tvorby pracovných miest a do udržateľného a zdravého európskeho hospodárstva a životného prostredia.

6

Príklady úspešných projektov sociálnych inovácií na Slovensku

Oblasti pôsobnosti projektov

- **práca a podpora podnikania** – nezamestnanosť, odborná kvalifikácia, práca,
- **chudoba** – bezdomovectvo, chudoba, zadlženosť,
- **vzdelávanie a ľudský rozvoj** – inštitúcie vyššieho vzdelávania, neformálne, predškolské, voľnočasové, vzdelávanie dospelých, zvyšovanie povedomia,
- **kvalita života a finančná gramotnosť**
- **rôznorodosť** – etnicita, medzikultúrne vzťahy, migrácia, postihnutie, práca zohľadňujúca pohlavie,
- **právo** – advokácia, kriminalita, pomoc trestaným osobám, právo, zákonná ochrana,
- **sociálna starostlivosť a zdravie populácie** – podpora obetí, práca s generáciami, prevencia násilia, psychosociálne znevýhodnenie, rodina, starostlivosť o mládež, závislosť, zdravie,
- **sociálna mobilita a inklúzia,**
- **rozvoj technológií,**
- **miestny rozvoj** – komunitný rozvoj, mestský a egionálny rozvoj,
- **efektívna verejná správa,**
- **životné prostredie** – klimatická zmena, rozvoj životného prostredia,
- **umenie, kultúra a kreativita** – kultúra, umenie,
- **ostatné** – iné.

Včelí kRaj

 Projekt: Projekt včelí kRaj pomáha včelám aj ľuďom z Malohontu. Na podporu už existujúcich včelárov vymysleli produkt Férový med. Férovosť je premietnutá do podmienok výkupu a predaja – včelárom nediktujú nízke ceny, ich med nekončí ako zmesový. Naopak, pohár s medom označia etiketou s informáciou o výrobcovi a jeho životnom príbehu.

 Cieľ projektu: Naším poslaním je, aby deti a dospelí vedeli o význame včiel. Sociálnym rozmerom je vytváranie pracovných príležitostí vo včelárstve a v spracovaní včelích produktov. Prospech z činnosti by mali mať dlhodobo nezamestnaní ľudia z regiónu, predovšetkým ženy, ale aj ľudia s mentálnym a fyzickým hendikepom.

 Oblasť pôsobnosti: vzdelávanie a ľudský rozvoj, miestny rozvoj, práca a podpora podnikania

 Web: <https://kraj.sk/>

Raslavice

 Projekt: Projekt nadviazal na existujúcu terénnu sociálnu prácu a zamestnávanie Rómov v miestnom hospodárstve. Projekt pôsobí v poľnohospodárstve a stavebníctve s tým, že ziskové stavebné služby zarobia na neziskové poľnohospodárstvo. Stavebníctvo prináša obci zisk, ktorý je možné následne opäť umiestniť do verejnoprospešných aktivít.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je rozvíjať zamestnanosť na princípoch sociálneho podnikania. Za posledné dva roky vytvorili v Raslaviciach 65 nových pracovných miest a plánujú ďalšie.

 Oblasť pôsobnosti: miestny rozvoj, chudoba, práca a podpora podnikania

 Web: <https://www.raslavice.sk/>

Veľký Slavkov

 Projekt: V rámci projektu „Navonok útulok, vnútri veľká rodina“ za 15 rokov prešlo domom na polceste vo Veľkom Slavkove 260 mladých mužov bez rodinného zázemia. Zostať tu mohli štyri, najviac päť rokov. Po osamostatnení si mnohí zariadili svoj život v blízkom okolí.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je porozumieť potrebám klientov útulku, mladým mužom na prahu dospelosti vzájomnou snahou reálne prispieť k tomu, aby sa klienti integrovali do bežného života.

 Oblasť pôsobnosti: sociálna starostlivosť a zdravie populácie, rôznorodosť

 Web: <http://www.domnapolceste.sk/>

Stanica Žilina-Záriečie

 Projekt: Sociálne aspekty aj sociálne ciele nie sú v žilinskej Stanici prvoplánové, ale existujú ako súčasť hodnôt pracovnej komunity. Najväčšou motiváciou pre ľudí na Stanici je možnosť osobnostného rastu. Organizácia nemá pevnú štruktúru ani pracovné pozície, ale aktívny človek si v nej svoje pracovné miesto dokáže vytvoriť a udržať. Bežnou praxou je, že prechádzajú z jednej pozície do druhej.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je prinášať prácu na plný úväzok pre ľudí, ktorí by mali problém uplatniť sa na trhu práce. V kultúrnom uzle sa pracovne realizujú nadaní mladí ľudia, ktorí vyžadujú špecifické pracovné prostredie a v bežnom zamestnaní by zrejme dlho nevydržali.

 Oblasť pôsobnosti: práca a podpora podnikania, sociálna starostlivosť a zdravie populácie, rôznorodosť

 Web: <https://www.stanica.sk/>

Divadlo bez domova

Projekt: Divadlo bez domova spája rôzne sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva pri spoločnej divadelnej práci, ktorá ich socializuje, motivuje, vzdeláva a zlepšuje ich sociálnu situáciu. Rýchle spoločenské (a klimatické) zmeny spôsobujú, že vznikajú nové sociálne vylúčené skupiny, napríklad utečenci alebo ľudia po výkone trestu.

Cieľ projektu: Bezpečný sociálny kontakt, ľudia s telesným hendikepom získajú osobných asistentov, zlepšia svoju finančnú situáciu, neformálne sa vzdelávajú a tiež získajú sebavedomie, motiváciu, socializáciu a skvalitnia si svoj kultúrny život.

Oblasť pôsobnosti: rôznorodosť, umenie, kultúra a kreativita, miestny rozvoj, chudoba, sociálna mobilita a inklúzia

Web: <http://bbpt.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/WELCOME.html>

Projekt omama

Projekt: Omama je projekt ranej starostlivosti, ktorý formou návštev v domácnostiach podporuje zdravý kognitívny, sociálny a psychomotorický vývin rómskych detí žijúcich v generačnej chudobe počas najkritickejšieho obdobia v živote dieťaťa (0–3 rokov). Návštevy vykonávajú vyškolené rómske ženy z vylúčených komunít. Týmto sú posilňované, aby sa sami stali súčasťou riešenia generačnej chudoby.

Cieľ projektu: Cieľom projektu je zlepšovať všetky aspekty rozvoja dieťaťa v ranom veku – jemnú a hrubú motoriku, kognitívne schopnosti, socio-emocionálnu oblasť, jazykové schopnosti a komunikáciu, kreativitu, odolnosť, zdravšiu životosprávu. Program má posilniť sebadôveru dieťaťa i rodičov, ich vzájomný vzťah a rešpekt dieťaťa k sebe i k druhým. To všetko zlepšuje pripravenosť dieťaťa na škôlku, resp. školu.

Oblasť pôsobnosti: práca a podpora podnikania, chudoba, sociálna starostlivosť a zdravie populácie, sociálna mobilita a inklúzia

Web: <https://cestavon.sk/projekt-omama/index>

AJ Ty v IT

Projekt: AJ Ty v IT buduje pre všetky dievčatá a ženy rovnaký prístup k IT vzdelávaniu a následnému zamestnaniu v danej oblasti. Nízky záujem dievčat o technické smery spôsobuje ich nedostatok na IT pozíciách. Dôsledkom sú platové rozdiely medzi mužmi a ženami, keď ženy obsadzujú nižšie platené pozície a zároveň problémy v rozvoji a raste firiem, ktorým chýbajú kvalifikované ľudské zdroje.

Cieľ projektu: Cieľom projektu je, aby na IT školách študovalo aspoň 30% dievčat a na IT pozíciách pracovalo aspoň 40% žien.

Oblasť pôsobnosti: práca a podpora podnikania, vzdelávanie a ľudský rozvoj

Web: <https://www.ajtyvit.sk/o-nas/>

Komunitná kuchyňa na Trh–Piac–Markt

Projekt: Komunitná kuchyňa na Trh–Piac–Markt je dlhodobým projektom Aliancie Stará Tržnica a Azima Farhadiho – afganského rodáka žijúceho v Bratislave.

Cieľ projektu: Azim sa už roky venuje sfére integrácie cudzincov a v projekte komunitnej kuchyne pozýva zástupcov zahraničných komunít v Bratislave, aby návštevníkom potravinového trhu uvarili a predstavili svoje typické jedlá.

Oblasť pôsobnosti: rôznorodosť

Web: <https://staratrznica.sk/sk/trh-piac-markt>

Biele bicykle

- **Projekt:** Projekt bielych bicyklov je systém zdieľania bicyklov, tzv. bikesharing. Oficiálne bol spustený v decembri 2014 v Bratislave.
- **Cieľ projektu:** Projekt je uvoľnený pod licenciou open source, čím je voľne dostupný na internete a ktokoľvek si môže vytvoriť vlastný bikesharing systém vo svojom meste. Príklady rozšírenia možno nájsť po celom svete v iných mestách ako Kežmarok, Texas.
- **Oblasť pôsobnosti:** vzdelávanie a ľudský rozvoj, miestny rozvoj, sociálna starostlivosť a zdravie
- **Web:** <https://cyklokoalicia.sk/biele-bicykle/>

Knižný Klub PaĽikerav

- **Projekt:** Knižný klub PAĽIKERAV je o našich mladých rómskych študentoch a o knihách, ktoré čítajú a o ich pocitoch pri čítaní, o ktoré sa s vami radi podelia. Snažíme sa poukázať na to, že Rómovia nielen tancujú a spievajú, ale že vynikajú aj v iných činnostiach. Niektorým mladým rómskym účastníkom knižného klubu trvá hodiny dostať sa na spoločné stretnutia. Chcú však ukázať, že sú – ako sami tvrdia – „nielen dobrými tanečníkmi“, ale tiež „majú iné, viac intelektuálne záľuby, napríklad čítanie kníh“.
- **Cieľ projektu:** Mladí ľudia sa prostredníctvom knižného klubu vymaňujú z predurčených spoločenských vzorcov vnímania. Jedno-
ducho inovatívne.
- **Oblasť pôsobnosti:** vzdelávanie a ľudský rozvoj, umenie, kultúra a kreativita, miestny rozvoj, rôznorodosť
- **Web:** <http://www.kniznyklubpalikerav.sk/o-nas>

EduCAN

- **Projekt:** Špecializované preventívno–vzdelávacie centrum zamerané na prevenciu násilia, vzdelávanie v oblasti odbornej práce s týranými, sexuálne zneužívanými deťmi, detskými obeťami v kontexte multidisciplinárnej spolupráce a eliminácie sekundárnej viktimizácie – vytvorilo dva programy: Vzdelávací modul Modriny na duši I. a kreatívny, interaktívny preventívny program Kozmo a jeho dobrodružstvá.
- **Cieľ projektu:** Napomáhanie k účinnému a komplexnému riešeniu problematiky týraných, zneužívaných detí, obetí domáceho násilia v zmysle zabezpečenia a ochrany základných ľudských práv a slobôd; poskytovanie všeobecne – prospešných služieb deťom a rodinám s deťmi v krízových životných situáciách.
- **Oblasť pôsobnosti:** vzdelávanie a ľudský rozvoj, sociálna starostlivosť a zdravie populácie, sociálna mobilita a inklúzia
- **Web:** <https://centrumslniecko.sk/?s=EDUCAN>

Kufrík pre Kukulíka

- **Projekt:** Projekt poukazuje na potreby opustených detí. Mobilizuje personál nemocníc i ľudí v komunite. Pozýva kompetentných, verejných i darcov, aby sa neznáme opustené dieťa stalo pre nich konkrétnym dieťaťom. Využíva skúsenosti tých, ktorí prešli v minulosti podobnou situáciou. Prináša do systému ochrany detí childfriendly, parents/carers friendly a rootsfriendly nástroj na citlivú pomoc.
- **Cieľ projektu:** Kufrík prepája nielen náhradného rodiča alebo opatrovateľa s prijatým dieťaťom, ale aj odborníkov – rezort zdravotníctva, laickú ľudskú pomoc, s rezortom sociálnych vecí, s rodinou, ktorá preberá zodpovednosť za dieťa (budúci osvojiteľ).
- **Oblasť pôsobnosti:** vzdelávanie a ľudský rozvoj, sociálna starostlivosť a zdravie populácie
- **Web:** <https://www.navrat.sk/o-nas/centra-navrat/65-centrum-navrat-v-banskej-bystrici/359-kufrik-pre-kukulika>

BUDDY dobrovoľník na celý život pre každé dieťa

 Projekt: Program BUDDY na veľa rokov spája deti z detských domovov s dospelými plne integrovanými dobrovoľníkmi, aby deti mali lepšiu šancu na dôstojný život a aby dobrovoľníci mali lepšiu šancu na dobrú spoločnosť. BUDDY je takmer vždy jediný plne integrovaný dospelý človek, ktorý sa o deti zaujíma a nie je za to nikým platený. Ich vzťah lieči traumatizované deti a mení životy dobrovoľníkov a ich okolia.

 Cieľ projektu: Cieľom programu je poskytovať podporu deťom, ktoré nemôžu vyrastať vo svojich rodinách. Dopĺňať existujúci štátny systém, ktorý s rastúcim vekom dieťaťa vynakladá viac peňazí na jeho starostlivosť a začlenenie do spoločnosti.

 Oblasť pôsobnosti: chudoba, sociálna starostlivosť a zdravie populácie, sociálna mobilita a inklúzia

 Web: <https://tvojbuddy.sk/o-nas>

Program Chráň sa sám

 Projekt: Projekt je jedným z posledných 3 programov na Slovensku, vďaka ktorému majú ľudia, ktorí injekčne užívajú drogy alebo pracujú v pouličnom biznise prístup k službám (tzn. služby zamerané na znižovanie rizík a škôd).

 Cieľ projektu: Program výmeny injekčných striekačiek a terénnej sociálnej práce Chráň sa sám je najstarším na Slovensku a dodnes v ňom poskytujeme pomoc priamo v uliciach Bratislavy. Ročne v teréne nakontaktujeme viac ako 1 000 ľudí, ktorým v záujme ochrany zdravia distribuujeme spravidla viac ako 140 000 sterilných injekčných striekačiek.

 Oblasť pôsobnosti: chudoba, miestny rozvoj, sociálna starostlivosť a zdravie populácie, sociálna mobilita a inklúzia

 Web: <https://www.ozodyseus.sk/chran-sa-sam>

Agentky rovnosti

 Projekt: Projekt sa zaoberá rodovou rovnosťou, ľudskými právami a právami etnických menšín. Posilňuje jednoduché rómske ženy žijúce v rómskych osadách, vyberá z nich líderky, učí ich, pomáha ich organizovať a preberať zodpovednosť za svoj život a životy svojich blízkych. Zabezpečuje sociálnu inklúziu. Používa metódy a nástroje sociálnej pomoci, komunitného rozvoja a rozvoja ľudí.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je pomôcť rómskym ženám z osád zlepšiť ich postavenie v marginalizovaných rómskych komunitách a zároveň zlepšiť postavenie komunity v spoločnosti.

 Oblasť pôsobnosti: vzdelávanie a ľudský rozvoj, rôznorodosť, sociálna mobilita a inklúzia

 Web: http://www.spolu-slovensko.sk/dokumenty_download/Hajik%202016.pdf

Koniec násilia, čas na práva

 Projekt: Projekt sa zameriava na jedno z najväčších porušení práv, ktorým čelia sexuálne pracovníčky na ulici. Násilie páchané na nich je dlhodobým problémom, ktorý je potrebné riešiť komplexným prístupom zameraným na tri skupiny zainteresovaných strán – políciu, sexuálne pracovníčky a verejnosť.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu bolo poukázať na násilie páchané na ženách pracujúcich v sex-biznise, ale aj zvyšovať právne povedomie týchto žien, ktoré majú byť rovnako chránené zákonom ako ktokoľvek iný.

 Oblasť pôsobnosti: sociálna starostlivosť a zdravie populácie

 Web: <http://diskriminacia.sk/dnes-zacina-kampan-koniec-nasilia-cas-na-prava/>

Divé maky

 Projekt: Štipendijný program divé maky ako jedinečný projekt otvára talentovaným rómskym deťom cestu k lepšiemu vzdelaniu, motivuje ich k výkonom, učí ich cielavedomosti aj vytrvalosti, aby z nich vyrástli úspešní mladí ľudia, ktorí sami budú môcť pomáhať komunite, z ktorej pochádzajú.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je pomôcť talentovaným rómskym deťom získať vzdelanie a tým aj šancu na lepšiu budúcnosť, ktorá ma zmysel pre nich aj pre celú spoločnosť.

 Oblasť pôsobnosti: vzdelávanie a ľudský rozvoj, sociálna mobilita a inklúzia

 Web: <https://www.ludialudom.sk/profil/detail/1283>

Participatívny rozpočet

 Projekt: Podľa modelu Porto Alegre sa majú v slovenských mestách a ďalších obciach zaviesť tzv. participatívne rozpočty ako demokratická forma tvorby rozpočtu. Občania mesta starší ako 15 rokov majú každoročne možnosť navrhnúť a rozhodnúť, na čo sa využije čiastka vyčlenená na tento účel z rozpočtu mesta. Zámerom projektu je nielen to, aby verejnosť bola účastná na tvorbe rozpočtu, ale tiež aby sa zaujímala a porozumela mestským mechanizmom a aby na investíciách a projektoch, ktoré boli vybraté, skutočne záležalo.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je, aby občania mesta mohli prostredníctvom mechanizmu zvaného „participatívny rozpočet“ demokraticky, otvorene a spoločne využívať verejné zdroje na tvorbu a realizáciu vlastných nápadov pre zlepšenie mesta, samosprávy a svojej komunity.

 Oblasť pôsobnosti: miestny rozvoj

 Web: <https://www.utopia.sk/liferay/web/guest/projekty>

Nota Bene – Nosiči batožín

 Projekt: Nosiči batožiny sú vybraní predajcovia pouličného časopisu Nota bene, ktorí cestujúcim na hlavnej stanici v Bratislave pomáhali v rokoch 2014 - 2019 s kuframi. Nosičov zamestnávala mimovládna organizácia Proti prúdu, ktorá vydáva Nota bene od roku 2001 a prevádzkuje ďalšie pilotné projekty na pomoc ľuďom bez domova.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu bolo umožniť predajcom Nota bene zbaviť sa dlhov a v chránenom prostredí sa pripraviť na to, aby sa mohli zamestnať na bežnom trhu práce.

 Oblasť pôsobnosti: chudoba, sociálna mobilita a inklúzia

 Web: <https://www.notabene.sk/?nosici-batozin>

Aj my chceme žiť doma

 Projekt: Projekt poskytuje príležitosť nepočujúcim deťom v regióne Nitra získať úplné vzdelanie v ich prirodzenom sociálnom prostredí. Ide o komplex podporovaných vzdelávacích služieb pre nepočujúce deti, ktorý je na Slovensku jedinečný. V rámci projektu sa realizujú aktivity zamerané na rozvoj komunikačných schopností, podporu v škole a po škole a podporu rodičov a učiteľov.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je poskytnúť dieťaťu a rodine takú podporu, aby dieťa bolo schopné plnohodnotne sa rozvíjať počas raného vývinu a následne zvládať vzdelávanie na bežnej škole (materskej aj základnej) v dôsledku komunikačnej a informačnej bariéry, a to v prirodzenom rodinnom a sociálnom prostredí.

 Oblasť pôsobnosti: rôznorodosť

 Web: <http://www.effeta.sk/svk/projekty.htm>

Stretnutia rodinného kruhu

- *Projekt:* Filozofia stretnutia kruhu rodiny je založená na predpoklade, že vo väčšine prípadov je to vlastne rodina, ktorá vie, ako najlepšie pomôcť dieťaťu. V praxi to znamená posun zodpovednosti na rodinu, čím sa im vytvára príležitosť na to, aby sa konštruktívne podieľala na riešení problému. Predstavuje nový prístup k riešeniu problémov.
- *Cieľ projektu:* Unikátnym a pritom prirodzeným spôsobom iniciácie a zapojenia rodiny, príbuzných a iných blízkych a dôležitých osôb ohrozeného dieťaťa do plánovania a riešenia nepriaznivej životnej situácie maloletého a jeho rodiny.
- *Oblasť pôsobnosti:* sociálna starostlivosť a zdravie populácie
- *Web:* <https://www.usmev.sk/rodinna-konferencia-stretnutie-rodinneho-kruhu/>

Iniciatíva hivaid.ssk

- *Projekt:* Projekt má 4 hlavné segmenty. Prvým segmentom je webová stránka pre širokú verejnosť so špeciálnou sekciou pre ľudí žijúcich s HIV, ktorá obsahuje najaktuálnejšie informácie. Druhým segmentom je online poradenstvo pre bežnú populáciu, špeciálne pozitívne online poradenstvo (od PLWH pre PLWH), poradenstvo pre PLWH (Skype, telefón, e-mail, osobne). Tretím segmentom sú stretnutia ľudí žijúcich s HIV a štvrtým je vyhľadanie a odkaz na služby zdravotnej starostlivosti, ktorí sú tiež ochotní slúžiť ľuďom žijúcim s HIV.
- *Cieľ projektu:* Projekt si kladie za cieľ poskytnúť základné informácie o prenose, ochrane a testovaní na HIV, sprístupňovať články o liečbe a živote s HIV, ktoré boli doposiaľ dostupné iba v cudzom jazyku a pomáhať ľuďom žijúcim s HIV.
- *Oblasť pôsobnosti:* rôznorodosť
- *Web:* <http://hivaid.ssk/o-nas/o-nasej-webstranke/>

Realizované projekty EÚ

- *Projekt:* „Spišský Hrhov“, ktorý k dnešnému dňu dokázal prostredníctvom vlastných občanov rozšíriť komunitnú prácu, zriadiť komunitné centrum v obci Spišský Hrhov, organizuje dokonca burzu partnerov rozvoja lokálnej zamestnanosti. Realizuje model rozvoja aktivity ľudských zdrojov prostredníctvom systému aktívnej činnosti, realizovali projekty zateplenia a budovania telocvične v ZŠ, rozvíjajú podporu služieb cestovného ruchu v Mikroregión Spišská Občina – Spišský Hrhov a okolie ako aj revitalizáciu centrálnej zóny obce Spišský Hrhov vrátane rozvoja sociálnych služieb v Spišskom Hrhove a Roškoviach.
- *Oblasť pôsobnosti:* práca a podpora podnikania, vzdelávanie a ľudský rozvoj, umenie kultúra a kreativita
- *Web:* <https://www.spisskyhrhov.sk/obec-2/realizovane-projekty-eu/>

SUPERTRIEDA

- *Projekt:* Projekt je národným festivalom pre školské triedy inšpirovaný celosvetovo známou súťažou SuperStar. Školské triedy počas celého roka spoločne pracujú na vytvorení divadelnej hry (na tému svet, v ktorom sú všetci šťastní), ktorú na konci školského roka prezentujú na spoločnom národnom festivale. Do projektu sa musí zapojiť každé dieťa z triedy, čo učí deti spolupracovať a spoločne tvoriť. Deťom je vstievovaná spolupatričnosť a empatia a sú tak schopné získať dosť emócionalného kapitálu na to, aby rozvíjali svoje talenty.
- *Cieľ projektu:* Projekt je nástrojom prevencie šikany v detských kolektívach. Jeho cieľom je vytvárať priateľské prostredie v detských kolektívach, kde dieťa prežíva väčšinu svojho detstva a integrovať všetky deti bez rozdielu v spoločnej tvorivej práci. Deti spoločne tvoria, smejú sa, navzájom sa stimulujú a podnecujú.
- *Oblasť pôsobnosti:* vzdelávanie a ľudský rozvoj, rôznorodosť, sociálna mobilita a inklúzia
- *Web:* <https://supertrieda.com/>

7

Príklady úspešných projektov sociálnych inovácií vo vybraných krajínach

Zahraničné príklady dobrej praxe sú zdrojom inšpirácie, ktorú je však nevyhnutné pretaviť do podmienok danej krajiny, ako aj do jednotlivých regiónov.

Fundacja Laka – Poľsko

Projekt: Fundacja Laka presadzuje jednoduché, ale efektívne riešenie straty biodiverzity v krajine, a to transformáciu umelo vytvorených monokultúrnych trávnikov v urbanizovaných oblastiach na ekologické kvetinové lúky. Model budovania biodiverzity je založený na vzdelávaní a vytváraní povedomia o dôležitosti lúk v mestských priestoroch, podpore miestnych komunít pri transformácii parkov na lúky a advokačnej práci s cieľom zmeniť legislatívu v mestách, ktorá podporuje len vytváranie monokultúrnych parkov a udeľuje pokuty za neupravené porasty. Fundacja Laka taktiež vytvára lokálne semenné banky pre výrobu semien lúčnych kvetov, v ktorých sa dokonca poskytuje terapia pre vylúčené skupiny obyvateľov (drogovo závislí, alkoholicy, bezdomovci). V Poľsku bolo vytvorených už viac ako 85 kvetinových lúk a v 8 regiónoch sa zmenila legislatíva.

Cieľ projektu: Cieľom projektu je podporovať biodiverzitu v mestách a zabrániť devastácii prírodných zdrojov.

Ashoka Fellow: Maciej Podyma (<https://www.ashoka.org/en/fellow/maciej-podyma>)

Oblasť pôsobnosti: životné prostredie

Web: <https://laka.org.pl/>

Centrum NoRO – Bulharsko

Projekt: NoRo je prvé centrum v Európe, ktoré ponúka holistický prístup starostlivosti pre pacientov so zriedkavými chorobami (t.j. chorobami, ktorými trpí menej ako 5 ľudí na 10 000 obyvateľov),

pre ktoré buď neexistuje liečba alebo je cenovo nedostupná. NoRO ponúka dostupné zdravotné, sociálne a vzdelávacie služby pre pacientov s týmito chorobami, ktorí získavajú prístup k diagnostike svojej choroby a terapiám, ako aj individuálne a skupinové poradenstvo. Centrum ponúka i aktivity sociálnej integrácie, ktoré im pomáhajú rozvíjať schopnosti potrebné pre život a pracovné uplatnenie. Starostlivosť pre ľudí so zriedkavými chorobami sa tak stáva dostupná i pre ľudí s nižším príjmom a je hradená zo zdravotného poistenia.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je poskytnúť dostupnú a holistickú starostlivosť pre pacientov so zriedkavými chorobami, zvýšiť tak kvalitu ich života a zmeniť rigidný systém zdravotnej starostlivosti medzisektorovou spoluprácou odborníkov.

 Ashoka Fellow: Dorica Dan (<https://www.ashoka.org/en/fellow/dorica-dan>)

 Oblasť pôsobnosti: sociálna starostlivosť a zdravie populácie, rôznorodosť

 Web: <https://www.centrulnoro.ro/index.php>

Z-index – Česká republika

 Projekt: Z-index je jedinečná metodika, ktorá dokáže na základe zhromaždených dát objektívne zmerať zadávanie verejných zákaziek a jednotlivé štátne inštitúcie v ich poskytovaní porovnať. S pomocou reálnych dát meria, nakoľko konkrétny zadávateľ verejnej zákazky postupoval transparentne, hospodárne a či nedošlo ku korupcii. Nástroj meria všetky kľúčové aspekty zadávania verejných zákaziek podľa štandardov dobrej praxe OECD EU a Transparency International. Tieto indikátory sú potom skombinované do jedného indexu, ktorý ukazuje odchýlku od dodržiavania najlepšej praxe. Pravidelným sledovaním výsledkov verejných zákaziek dáva z-index verejnosti nástroj na sledovanie vývoja daného úradu, mesta, nemocnice alebo štátneho podniku. Zároveň slúži zadávateľom, odbornej verejnosti a novinárov k vecnej debate o vhodnej zadávacej praxi a ukazuje nielen problematické prípa-

dy, ale vyzdvihuje aj úspešných zadávateľov, aby motivoval ostatných k lepšiemu nakladaniu s verejnými prostriedkami.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je zlepšiť nakladanie s verejnými financiami.

 Oblasť pôsobnosti: efektívna verejná správa

 Ashoka Fellow: Jirka Skuhrovec (<https://ashoka-CEE.org/czech/fellow/jiri-skuhrovec/>)

 Web: <https://www.zindex.cz/>

Burtsorg – Holandsko

 Projekt: Buurtzorg (čo znamená „starostlivosť o susedov“) je sieť viac ako 8 000 zdravotných sestier organizovaných do zhruba 500 menších autonómnych tímov, ktoré poskytujú komunitnú domácu starostlivosť prevažne pre dôchodcov. V rámci každého susedstva sú nezávislé tímy sestier zodpovedné za kompletné poskytovanie starostlivosti svojim pacientom. Zdravotné sestry preberajú väčšiu zodpovednosť za svoju prácu, akoby boli súčasťou inštitucionálneho systému a snažia sa poskytovať čo najlepšiu starostlivosť. Navzájom sa delia o skúsenosti a vzájomnú komunikáciu im uľahčuje špecializovaná digitálna platforma, ktorá ich taktiež prepája na lekárov a lekárnikov mimo siete. Kombinácia autonómie poskytovanej ošetrovateľom a používania špecializovaného interného intranetu umožňuje spoločnosti Buurtzorg byť šitlivejšou a pohotovejšou modelom domácej starostlivosti.

 Cieľ projektu: Poskytovať domácu komunitnú starostlivosť dôchodcom a umožniť im dôstojne žiť v domácom prostredí a nie v inštitucionálnej starostlivosti.

 Oblasť pôsobnosti: sociálna starostlivosť a zdravie populácie

 Ashoka Fellow: Jos De Blok <https://www.ashoka.org/en-us/fellow/jos-de-blok>

 Web: <https://www.buurtzorg.com/>

Discovering hands – Nemecko

 Projekt: Discovering hands vytvoril štandardizovaný systém pre vyšetrovateľov prsníkov založený na Braillových pásoch. Skladá sa z piatich lepiacich prúžkov umiestnených okolo ženského prsníka s Braillovým písmom a farebnými súradnicami, ktoré umožňujú určiť každú abnormalitu prsníka/hrčku pomocou dvojrozmerných súradníc. To umožňuje nevidiacim ženám vykonávať vyšetrenia a poskytnúť dôkladnú starostlivosť ženám pod 50 rokov, ktorým štát zo zdravotného poistenia neprepláca mamografické vyšetrenie a kontrola prsníkov je vykonávaná len zbežne. Vytvorilo sa tak úplne nové povolanie, v ktorom nevidiace ženy dokážu plniť každodenné úlohy vidiaceho lekára, vrátane vedenia lekárskeho záznamu, a poskytovať tak dôkladnejšie vyšetrenie smerujúce k včasnej detekcii rakoviny prsníka u širokej skupiny žien.

 Cieľ projektu: Cieľom projektu je včasná detekcia rakoviny prsníka a poskytnutie zmysluplného pracovného uplatnenia pre ľudí s poruchami videnia.

 Oblasť pôsobnosti: sociálna starostlivosť a zdravie populácie

 Ashoka Fellow: Frank Hoffmann (<https://www.ashoka.org/en/fellow/frank-hoffmann>)

 Web: <https://www.discovering-hands.de/>

aby sa znižoval ich stres, ale aj pooperačná nespavosť či dĺžka rekonvalescencie.

 Cieľ projektu: Nachádza nový finančný zdroj pre inovácie v zdravotníctve a vytvára podmienky pre lepšiu starostlivosť pre deti v nemocniciach.

 Ashoka Fellow Nolwenn FEBVRE: <https://www.ashoka.org/en-us/fellow/nolwenn-febvre>

 Oblasť pôsobnosti: zdravotná starostlivosť

 Web: <https://www.lesptitsdoudous.org/>

Les P'tits Doudous – Francúzsko

 Projekt: Francúzska Ashoka Fellow Nolwenn FEBVRE vytvorila veľkú ekologickú iniciatívu vo francúzskych nemocniciach, ktorá recykluje nepoužitý biomedicínsky odpad a získava tak zdroje pre inovácie v zdravotníctve. Prvýkrát v systéme zdravotníctva zmeňa vzniká zospodu, a to organizovaním zdravotníckeho personálu. Nolwenn vytvorila značku Les P'tits Doudo, pod ktorou sa zdravotnícky personál môže organizovať a recyklovať materiál. Zdroje boli napríklad využité na vytvorenie hier pre deti, ktoré čaká operácia,

Ako dosiahnuť realizáciu udržateľných projektov sociálnych inovácií v regiónoch Slovenska?

Šesť základných otázok realizácie spoločenskej zmeny prostredníctvom sociálnych inovácií v regiónoch Slovenska

Čo je primárny cieľ?

Vyrovnanie sociálnych a ekonomických nerovností medzi regiónmi.

Je projekt udržateľný?

Vymedziť časový horizont aspoň 5 rokov.

Kto je tvoja cieľová skupina?

Z toho dôvodu sme cieľovú skupinu zapojili do hľadania riešení.

Ste schopní zdieľať svoje riešenia?

Iba tak môžete naštartovať spoločenskú zmenu.

Chcete sa podieľať na skonsolidovaní tvorcov zmien?

MIRRI vytvorí aktívnu platformu tvorcov zmien.

Dokážeme spoločne vytvoriť koncept, ktorý naštartuje zmenu v regiónoch?

Vo forme regionálnych kompetenčných centier.

Zoznam členov platformy:

Za MIRRI:

- **PhDr. Vladimír Ledecký** – štátny tajomník 1 (MIRRI SR)
- **PaeDr. Michal Smetánka** – poradca štátneho tajomníka (MIRRI SR)
- **Ing. Katarína Matušková** – poverená riadením odboru finančných nástrojov (MIRRI SR)

Za podnikateľský sektor:

- **Konopné družstvo** – zástupca podnikateľského sektora Ing. Dušan Knezovič

Tretí sektor:

- **Pontis – nadácia** – výkonná riaditeľka Martina Kolesárová
- **3lobit, o.z.** – výkonný riaditeľ Peter Mészáros
- **Ashoka (SR, ČR atď.)** – Radoslav Pittner
- **SOCIÁLNI INOVÁTORI** – výkonný riaditeľ Mikuláš Kresánek
<https://en.socialniinovatori.sk/>

Akademická obec:

- **Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva** – dekan doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD.

Ďalšie subjekty v platforme online:

- <https://kvalitneskolstvo.sk/kto-sme/> – JUDr. Daniela Čorbová,
- <https://www.statpedu.sk/sk/> – ŠPÚ – Miroslava Hapalová – nezúčastnila sa z dôvodu pracovných povinností
- <https://www.iseia.eu/zoznam-centier> – ISEA – Ing. Jarmila Buchová, PhD.

Zoznam kontaktov:

Ing. Katarína Matušková

poverená riadením • Odbor finančných nástrojov • Sekcia riadenia investícií
tel.: +421 2 20 92 8362 • www.mirri.gov.sk

Ing. Zuzana Beňová

asistentka • Kancelária štátneho tajomníka I
tel.: +421 2 20 92 8301 • www.mirri.gov.sk

Stránky a kontakty členov platformy sociálnych inovácií:

Za podnikateľský sektor:

- **Ing. Dušan Knezovič** – zástupca podnikateľského sektora (Konopné družstvo), link: <https://www.konopnydvor.sk/contact-us>

Tretí sektor:

- **Ing. Martina Kolesárová** – výkonná riaditeľka nadácie Pontis, link: <https://www.nadaciapontis.sk/>
- **Peter Mészáros** – predseda združenia, štatutár 3lobit, o.z., link: <https://3lobit.sk/>
- **Radoslav Pittner** – Manažér CZ&SK, Ashoka (SR, ČR atď.), link: <https://ashoka-cee.org/slovakia/o-nas/>
- **Mikuláš Kresánek** – Spoluzakladateľ a predseda družstva SOCIÁLNI INOVÁTORI, link: <https://en.socialniinovatori.sk/>

Akademická obec:

- **doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD.** – dekan - Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, link: <https://www.fsvaz.ukf.sk/index.php/sk/o-fakulte/profil-fakulty>

Ďalšie subjekty v platforme online:

- **JUDr. Daniela Čorbová** – sa venuje najmä oblasti školského práva a právneho poradenstvu pre inovatívne školy a iniciatívy za zriadenie inovatívnych škôl na Slovensku, link: <https://kvalitneskolstvo.sk/kto-sme/>
- **Mgr. Miroslava Hapalová**, riaditeľka Štátny pedagogický ústav, link: <https://www.statpedu.sk/sk/aktuality/>
- **Ing. Jarmila Buchová, PhD.** – iseia.eu – link: <https://www.iseia.eu/home/nase-projekty>

Príručka definuje základné oblasti sociálnych inovácií, základné termíny a definície vrátane príkladov dobrej praxe realizovaných v oblastiach sociálnych inovácií na Slovensku, ako aj v zahraničí.

Téma sociálnych, resp. spoločenských inovácií by mala regionálny rozvoj obohatiť o tie najefektívnejšie a najinovatívnejšie riešenia spoločenských tém v regiónoch. Uvedená téma ukazuje možnosti inovatívnych projektov, ktoré môžu byť súčasťou stratégií a ich realizácie v jednotlivých regiónoch a zároveň zobrazuje efektívnejšie možnosti financovania projektov, ktoré môžu zmeniť kvalitu života v spoločnosti.

